

NOMEN EST OMEN: „VJEČNI“ SPOR GRČKE I MAKEDONIJE

Iva Kornfein *

UDK: 323.1(495:497.7)
327.8(495:497.7)
327.5(495:497.7)

Pregledni rad

Primljeno: 12.XI.2012.

Prihvaćeno: 9.IX.2013.

Sažetak

Iako je Grčka pred potpunim financijskim slomom, čini se da joj još uvijek ostaje snage za raspravu s Makedonijom oko naziva makedonske države. Međunarodni sud pravde je 5. prosinca 2011. godine osudio Grčku zbog blokiranja prijema Makedonije u NATO, no ni Makedonija se tada nije potrudila diplomatskim putem riješiti spor. Tako je u Skopju 2011. godine postavljen 12-metarski kip Aleksandra Velikog na glavnom trgu, a skopska je zračna luka dobila ime Aleksandra Velikog, što je iz očitih razloga razljutilo Grke. Iako je makedonska državna neovisnost priznata pod tim ustavnim imenom, Grčka je iz razloga što Makedonija ne želi promijeniti ime države, uložila veto na europske integracije Makedonije. S obzirom na to da je Grčka, uz Španjolsku i Portugal, jedna od najslabijih karika Europske unije i s obzirom na planove Unije za integracijom Zapadnog Balkana, hoće li ona moći inzistirati na promjeni imena za Makedoniju i hoće li se to ikada dogoditi? Gotovo dvije godine nakon presude Međunarodnog suda pravde, konkretnog rješenja još uvijek nema.

Ključne riječi: problem službenog naziva države, Međunarodni sud pravde, spor Grčke i Makedonije, europske integracije

1. UVOD

Raspadom Jugoslavije početkom 1990-ih godina nastalo je šest novih samostalnih, neovisnih država, uz koje su došli novi, složeni sigurnosni, geopolitički i identitet-ski izazovi i problemi. U ovoj multikulturnoj, multietničkoj i multireligioznoj regiji neizbježna je bila pojava mnogih unutarnjopolitičkih problema koja je otežala punu uspostavu državnosti te funkcionalnih, stabilnih demokracija utemeljenih na vladavini prava. Jedinstvo jugoslavenske federacije bilo je krhko, tako da je erupcija etničkih sukoba uslijed i nakon njenog raspada bila i očekivana i neizbježna (Craven,

* Iva Kornfein, M.A (iva.kornfein@irmo.hr), znanstvena je novakinja na Institutu za razvoj i međunarodne odnose u Zagrebu.

1995.: 202). Jedan od najvećih problema za (novonastalu i samostalnu) Republiku Makedoniju vezanih uz njezine vanjskopolitičke prioritete (euroatlantske integracije – NATO i Europska unija) bio je, i još uvijek jest – spor s Grčkom oko naziva makedonske države. Naime, od trinaest grčkih regija¹, čak tri u imenu i teritoriju zahvaćaju povijesnu regiju Makedoniju (regije Zapadna Makedonija, Središnja Makedonija i Istočna Makedonija i Tračka), a zajedno čine gotovo trećinu (32,1 posto) ukupnog grčkog teritorija. Budući da Makedonija graniči s Grčkom na svojem jugu, granice su, u ovom slučaju, dvostrukog značaja – one nisu više samo teritorijalne već su i psihološke, te ih se u obje zemlje vezuje uz nacionalni identitet. Tako Grčka tvrdi da zbog povijesnog i kulturnog naslijeđa samo ona ima legitimno pravo koristiti naziv Makedonija. Cilj ovog rada je pružiti detaljan uvid u korijene grčko-makedonskog spora oko naziva makedonske države te smjestiti taj bilateralni spor u širi sigurnosni kontekst jugoistoka Europe. U radu se stavlja naglasak na povijesnu dimenziju spora oko naziva, sigurnosno-geopolitički okvir u kojemu se sukob odvija te na općenite karakteristike identitetske politike na jugoistoku Europe.

Makedonija je proglasila neovisnost od Jugoslavije 1991. godine, a članicom Ujedinjenih naroda je postala 1993. godine. Godine 1991. dobila je priznanje većine članica Europske unije (tada još Europske zajednice) i pod tim je imenom priznata kao samostalna država na međunarodnoj razini. Međutim, kao posljedica spora s Grčkom oko imena (koji traje od proglašenja njezine samostalnosti), Makedoniju se u međunarodnoj komunikaciji naziva privremenim imenom „bivša Jugoslavenska Republika Makedonija“ (skraćeno kao BJRM, engl. FYROM). U prosincu 2005. godine Makedonija je predala zahtjev za ulazak u Europsku uniju i podnijela zahtjev za članstvom u NATO-u. Do danas, 2013. godine, Makedonija nije ispunila niti jedan od svojih vanjsko-političkih prioriteta. Slab napredak Makedonije, dakako, nije samo posljedica neuspjeha makedonske vanjske politike i grčkih opstrukcija, nego i posljedica neučinkovite politike proširenja koju vodi Europska komisija. Drugim riječima, i na makedonskom, kao i na bosanskohercegovačkom primjeru, vidljivo je da se Europska unija teško nosi s nizom sigurnosnih, političkih, kulturnih i gospodarskih izazova na jugoistoku Europe – koji je geografski i funkcionalno povezan s ostatkom Europe, te koji bi prije ili poslije trebao biti integriran u Europsku uniju. Iako je Makedonija podnijela zahtjev za članstvo u Ujedinjenim narodima 30. srpnja 1992. godine, zahtjev je stajao u diplomatskom limbu gotovo godinu dana – opet, naravno, zbog grčke blokade. Tako je pristupanje novonastale neovisne republike Ujedinjenim narodima i priznanje od strane Europske zajednice (EZ) kasnilo zbog jakog grčkog opiranja. Treba naglasiti da je Grčka članica Europske unije od 1981. godine (tada Europska zajednica), članica eurozone od 2001. godine, a članica NATO-a od 1952., što joj u sporu s Makedonijom osigurava snažniju pregovaračku (i ucjenjivačku) poziciju.

¹ U stvari postoji 14 regija, no jedna od njih je autonomna monaška država Atos koja je pod izravnom jurisdikcijom Carigradske patrijaršije.

3. ORIGO GENTIS²

Antičke Makedonce su u staroj Grčkoj (Demosten, Herodot, Tukidid) nazivali barbarima, budući da je drevna Makedonija pobijedila Grčku 338. godine prije Krista u bitki kod Heroneje. Područje današnje Republike Makedonije (približno jednako teritorijalno područje) nazivalo se *Paeonía*. Makedonsko pitanje sukobljava balkanske zemlje od sredine 19. stoljeća (Roudometof, 2002.: 5). Radi se o pitanju identiteta prostora koji se naziva Makedonijom, ali i pitanja koja država bi trebala polagati pravo na prisvajanje tog teritorija. Krajem 19. stoljeća, odnosno u periodu od 1870. do 1900. godine dolazi do stvaranja grčke Makedonije (Karakasidou, 1997.), odnosno definiranja današnje sjeverne Grčke kao grčkog nacionalnog prostora. Ovdje se mogu uočiti stanovite sličnosti između grčke borbe za Makedoniju i grčkih kolonizatorskih napora, te srpske borbe za Kosovo i kolonizatorskih napora Beograda u pokušaju ponovnog uspostavljanja srpske većine na tom području. U Balkanskim ratovima (1912.-1913.) dolazi do komadanja stare pokrajine Makedonije te podjela između Srbije, Grčke i Bugarske kao država u usponu koje koriste propast Osmanskog carstva za ekspanziju vlastitog teritorija (Bideleux i Jeffries, 2007a: 123). Nakon Grčko-turskog rata (1919.-1922.)³ dolazi do masovne razmjene stanovništva između Grčke i Turske što rezultira demografskim i kulturnim pritiskom na slavensko pučanstvo na sjeveru Grčke (grčka Makedonija) u periodu od 1922. do 1930. godine (Kontogiorgi, 2006.). Između dva svjetska rata djeluje oružana ultranacionalistička makedonska organizacija VMRO (Unutrašnja revolucionarna makedonska organizacija)⁴ (Bideleux i Jeffries, 2007a: 326) s ciljem ujedinjenja Vardarske, Egejske i Pirinske Makedonije.⁵ Jedna od dviju današnjih glavnih političkih stranaka (uz Socijaldemokratski savez Branka Crvenkovskog) u Makedoniji se zove VMRO-DPNE⁶ te se nastavlja na tradiciju VMRO-a. Ova činjenica služi Grčkoj kao argument da dokaže kako političko vodstvo Makedonije ima teritorijalne pretenzije prema sjevernogrčkim pokrajinama. Današnji problem naziva države seže još u doba nakon Drugoga svjetskog rata, kada je Josip Broz Tito dodijelio Makedoniji status republike u novoj federativnoj Jugoslaviji na prostoru poznatom kao Vardarska Banovina, nazivajući ga Socijalistička Republika Makedonija. Taj dodijeljeni teritorij Republike Makedonije pripadao je tijekom Drugog svjetskog rata Bugarskoj i talijanskom dijelu Albanije. Bugarska kolaboracionistička vlast okupirala je za vrijeme Drugog svjetskog rata istočni dio današnje Makedonije, ali i grčke sjeverne pokrajine (Grčka Makedonija), te je počinila mnoge pokolje nad

² Lat. porijeklo ljudi.

³ Grci ovaj rat promatraju kao „Maloazijsku tragediju“ i uzrok preseljenja 1,5 milijuna Grka iz današnje Turske, dok Turci ovo razdoblje zovu „Turski rat za neovisnost“, budući da je Turska kao zemlja gubitnica Prvog svjetskog rata bila okupirana od strane Saveznika, uključivši Grčku.

⁴ Iz bugarske perspektive VMRO se nije borio za Makedonce i Makedoniju, već za oslobođenje slavenskog stanovništva u Makedoniji i njegovo priključenje bugarskoj matici.

⁵ Povijesna pokrajina Makedonija se obično dijeli na Vardarsku (sadašnja Republika Makedonija), Egejsku (grčka pokrajina Makedonija) i Pirinsku (jugozapadni dio Bugarske, oko gorja Pirin).

⁶ Ovo je stranka dosadašnjeg predsjednika vlade Nikole Gruevskog.

grčkim stanovništvom (Rothschild i Wingfield, 2000.: 65). Tako je 1946. godine osnovana Narodna Republika Makedonija kao federalni dio nedavno proglašene Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Istovremeno uz proglašenje Makedonije kao federalne jedinice unutar socijalističke Jugoslavije, kodificiran je makedonski jezik (objava službene gramatike i pravopisa), te je time stvoren temelj za suvremenu makedonsku naciju i nacionalni identitet. Vlasti socijalističke Jugoslavije svesrdno su potpomagale razvoj samostalnog makedonskog nacionalnog jezika i identiteta (Bideleux i Jeffries, 2007b: 409). Službeni grčki diskurs je da su Tito i Komunistička partija Jugoslavije, nakon poraza kolaboracionističke Bugarske u Drugom svjetskom ratu, političkim inženjeringom od slavenskih stanovnika Makedonije stvorili suvremenu makedonsku naciju (Zahariadis, 1994.: 653). U tom se smislu tumači ključna uloga odabira naziva „Makedonija“, budući da su na taj način jugoslavenske komunističke vlasti svojem političkom projektu mogle podariti povijesno-kulturnu podlogu i uspostaviti kontinuitet (Zahariadis, 1994.: 654). Odnosi Grčke i Bugarske prema Jugoslaviji, osobito nakon Titove smrti, bili su otežani i zategnuti upravo zbog činjenice da te dvije zemlje nisu prihvaćale postojanje jugoslavenskih (makedonskih) manjinskih populacija na svojem teritoriju, dok je pak Skopje vršilo pritisak na saveznu vladu u Beogradu da se više zauzme za kulturni identitet tih skupina (u Egejskoj i Pirinskoj Makedoniji) (Zahariadis, 1994.: 656-657). Poraz komunističkih partizana u Grčkom građanskom ratu (1946.-1949.) prouzročio je masovni zbjeg makedonskog stanovništva iz Grčke, posebice „dječjih izbjeglica“ (makedonski *Decata begalci*, *Децата Бегалци*) čiji potomci danas tvore brojnu makedonsku dijasporu u Europi i prekomorskim zemljama (Roudometof, 2002.: 105). Upravo oni nastavljaju borbu za jedinstveni makedonski prostor koji bi uključivao Vardarsku, Egejsku i Pirinsku Makedoniju i time stvorio poklapanje etničkog i nacionalnodržavnog teritorija. Nakon zbjega i progona, dolazi do prisilne helenizacije slavenskog makedonskog stanovništva u Egejskoj i Tračkoj Makedoniji (Roudometof, 2002.: 97). Naposljetku, Grci su protjerali ili asimilirali gotovo svo slaveno stanovništvo sa sjevera zemlje (južna Makedonija) (Bideleux i Jeffries, 2007.b: 408). Zbog toga bi Makedonija (unutar Europske unije) mogla tražiti obeštećenje od Grčke. Iako se naziva samostalnom i suverenom državom, današnja je makedonska državnost krnja upravo zbog toga što se osporava službeno ime zemlje.

4. IME KAO NACIONALNI IDENTITET(I)

Naziv Makedonija korišten je u različitim razdobljima za različite ljude i teritorije te je stoga najkontroverzniji naziv u cijeloj političkoj i društvenoj povijesti jugoistoka Europe (Bideleux i Jeffries, 2007b: 407). Grčko-makedonski sukob oko imena zemlje izvire iz različitih diskursa o prostoru (Jones, Jones i Woods, 2004.: 115), odnosno iz činjenice da politički akteri uvijek upisuju specifična značenja u prostor na kojima temelje svoj identitet i svoje vanjske politike. Dok grčka nacionalistička pozicija „prisvaja“ antičke i srednjovjekovne (bizantske) Makedonce kao dio grčkog naslijeđa, makedonska strana tvrdi da suvremeni slavenski Makedonci baštine antičke

Makedonci (Bideleux i Jeffries, 2007b: 408), uključujući Aleksandra Velikog, kojega obično nazivaju Aleksandrom Makedonskim. Sukobi oko imena i identiteta Republike Makedonije koji su se rasplamsali početkom 1990-ih godina na relaciji Atena-Sofija-Beograd-Skopje odjeci su i reprodukcija odnosa suprotstavljenih nacionalnih projekata s kraja 19. stoljeća (Cowan i Brown, 2000.: 1-3). Početkom 1990-ih grčki mediji su snažnim, simboličkim jezikom izražavali dominantni diskurs kulturnog nacionalizma obiju glavnih grčkih političkih stranaka i Makedoniji i Makedoncima oduzimajući pravo na postojanje, svodeći ih na „Skopljane“ ili pak „zemljicu“ (Demertzis et al., 1999.: 31-32). Značaj imena Makedonije kao nacionalne identifikacije (velikog dijela) grčkih građana sadrži i izjava bivšeg premijera Kostasa Karamanlisa, koji je na sastanku Vijeća Europe u Strasbourgu u siječnju 2007. godine rekao: „I ja sam Makedonac, a i drugih dva i pol milijuna Grka su Makedonci.“

Uz „sporno“ ime države vežu se još 4 problema:

- 1) Ime republike;
- 2) Ime etničke skupine ljudi;
- 3) Makedonski jezik,
- 4) Slučaj nacionalne zastave.

Četvrta točka tj. sporno pitanje koje se odnosi na makedonsku nacionalnu zastavu koju Republika Makedonija koristi (tj. njezin simbol), često se pojavljuje i u antičkoj Grčkoj (žuto sunce⁷ na crvenoj podlozi). Naime, zastava republike vrlo je slična staroj zastavi Aleksandra Velikog (što Grci smatraju provokacijom). Također, (neslužbena) zastava grčke pokrajine Makedonije koristi isti simbol (takozvano Verginino sunce), odnosno grb. Sukus problema prikazanog u te četiri točke jest činjenica da se Grci boje teritorijalnih pretenzija i teritorijalne aspiracije Makedonaca. No, promicanje doktrine „makedonstva“ je u jasnom sukobu s geografskom stvarnošću šire regije Makedonije i pristupa Egejskom moru, te u nastojanju ujedinjenja svih makedonskih područja. U bilateralnom je sporu prije dvije godine posredovala i međunarodna zajednica, koja je i ranije mirnim, diplomatskim putem pokušala posredovati i riješiti problem. Najveći trud oko rješavanja spora uložila je Organizacija Ujedinjenih naroda. S druge strane, vrlo je zanimljivo da spor ranije nije ukinuo i zaustavio trgovinske veze i ulaganja (posebno iz Grčke) između dvije države. Gospodarski odnosi i suradnja bili su nastavljeni, a bitno je naglasiti da je Grčka najveći strani investitor u Makedoniji – u grčkom vlasništvu je jedina rafinerija nafte u zemlji, lanci samoposluga, cementara i pivovara, a makedonsko gospodarstvo ovisi o nafti koja dolazi preko luke u Solunu (Phillips, 2004.: 182). Međutim, dolaskom financijske krize, trgovinski i gospodarski odnosi su minorizirani i obustavljeni te više ne vezuju te dvije države.

⁷ Ovo sunce obično se naziva Verginino sunce, nazvano po arheološkim ostacima pronađenima u gradu Vergini na sjeveru Grčke, tj. u grčkoj pokrajini Makedoniji.

5. GRČKI POGLED

Iz grčke nacionalističke perspektive, korištenje naziva „makedonski“ od strane „skopskih Slavena“ (kako ih oni nazivaju) predstavlja „zločin“ i navodi se kao „čin plagiranja“ usmjeren protiv grčkog naroda. Grci tvrde da su Makedonci ukrali grčki naziv te da se ilegalno služe grčkom kulturnom baštinom, čime „falsificiraju“ grčku povijest. Evangelos Kofos, grčki povjesničar objašnjava da je makedonsko korištenje toga naziva jednako „kao da je pljačkaš došao u moju kuću i ukrao moj najdragocjeniji nakit – moju povijest, moju kulturu, moj identitet“ (Kofos, 2010.: 413). S druge strane, Grčka monopolizira makedonsko ime i stvara semiološku konfuziju. Grčka država sudski je progonila svoje državljane koji su publicirali radove o postojanju makedonske etničke zajednice na sjeveru Grčke te općenito službena grčka javnost odbija postojanje zasebne makedonske slavenske etničke grupe (Bideleux i Jeffries, 2007.a: 28). Može se reći da je makedonska budućnost blokirana pitanjima iz prošlosti. Iako reaktivna grčka politika sprečava euroatlantsku integraciju Makedonije, činjenica jest da Makedonija može na sljedećem *summitu* biti pozvana u NATO ukoliko se odmah riješi nomenklaturna konfuzija. Međutim, pojedinim postupcima i naglašavanjem nacionalne pripadnosti Aleksandra Velikog Makedoniji, samo se zaoštavaju odnosi, čime je izglednost rješavanja problema službenog naziva zemlje sve manje i manje izvjesna.

6. BLOKADE I TRAŽENJE KOMPROMISNIH RJEŠENJA

Nakon makedonskog proglašenja neovisnosti i traženja priznanja od strane Europske zajednice u prosincu 1991. godine (zajedno sa Slovenijom, Hrvatskom te Bosnom i Hercegovinom), Grčka je to pokušala blokirati, čime je u startu otežala makedonske napore u izgradnji samostalnosti i državnosti (Phillips, 2004.: 51). Tako je 10. prosinca 1992. više od milijun Grka sudjelovalo u prosvjedima protiv imena „Republika Makedonija“, dok je pak 31. ožujka 1994. više od milijun Grka u Solunu prosvjedovalo u znak potpore ekonomskim sankcijama Makedoniji (Bideleux i Jeffries, 2007a: 28). Makedonija postaje članicom Ujedinjenih naroda (pod imenom FYROM) tek u travnju 1993. godine (Craven, 1995.: 209). Osim imena (i zastave zemlje), Grčka je početkom 1990-ih osporavala 3. točku Ustava Republike Makedonije koja je glasila da se „Republika Makedonija skrbi za pripadnike makedonskog naroda u susjednim zemljama i pomaže njihovom kulturnom razvoju i razvija veze s njima“. Ovakvu formulaciju su Grci protumačili kao pretenziju službenog Skopja prema sjeveru Grčke i zauzimanje za makedonsku manjinu u Grčkoj (Roudometof, 2002.: 30), čije postojanje službena Atena ne priznaje. Makedonija je pod grčkim pritiskom usvojila ustavne amandmane kojima se jamči da ne postoje teritorijalne pretenzije prema susjedima niti želja za promjenom granica. Godine 1992. mnogi su grčki mediji tvrdili da Makedonija uz tursku pomoć želi anektirati sjever Grčke, premda nije postojao niti jedan dokaz za takav plan (Roudometof, 2002.: 31). Također, iste godine Milošević je Ateni službeno predložio podjelu Makedonije između

Srbije i Grčke, što je Grčka odbila i prijavila Europskoj uniji (Roudometof, 2002.: 31). Kasnih 1990-ih, tadašnji je makedonski predsjednik Kiro Gligorov obavijestio predsjednika Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda da „Republika Makedonija neće ni u kojim okolnostima biti spremna prihvatiti naziv „bivša Jugoslavenska Republika Makedonija“ kao ime države, jer je odbila biti povezana (na bilo koji način) s pojmom Jugoslavije – najviše zbog mogućih srpskih teritorijalnih pretenzija. Općenito, sigurnosno-strateški položaj Makedonije u sredini balkanskog poluotoka za posljedicu ima da na nju pretendiraju sva četiri „susjeda“ – Albanija (i Kosovo), tj. Albanci na zapadu Makedonije, Bugarska na istoku jer smatra da su Makedonci dio bugarske nacije, Srbija koja smatra Makedoniju južnom Srbijom, te Grčka koja smatra da je makedonsko ime napad na grčke nacionalne interese, grčku teritorijalnost i grčku nacionalnu kulturu. Kroz godine su predložena razna imena za Republiku – primjerice „Nova Makedonija“, „Gornja Makedonija“, „Slavo-Makedonija“, „Makedonija (Skopje)“ i tako dalje. Grčka i Makedonija formalizirale su svoje bilateralne odnose *Privremenim sporazumom* u New Yorku 13. rujna 1995. – što je Makedoniji otvorilo vrata za ulazak u međunarodne organizacije i inicijative, uključujući i Vijeće Europe, OESS i Partnerstvo za mir. Iako je *Privremeni sporazum (Interim Accord)* 1995. godine između Grčke i Makedonije donekle normalizirao odnose ovih dviju zemalja, simbolička borba oko imena i identiteta Makedonije prenijela se na grčku i makedonsku dijasporu, poglavito u Kanadi, Australiji i Sjedinjenim Državama (Roudometof, 2002.: 5). Tijekom 1995. i 1996. godine grčka vlada pokušava uspostaviti bolje odnose s Albanijom, ali i s Makedonijom kako bi popravila svoju ugled u Europskoj uniji, ali i pokušala iskoristiti ekonomski potencijal novih balkanskih tržišta (Bideleux i Jeffries, 2007b: 49). Grčka početkom 1990-ih nije adekvatno formulirala svoje vanjskopolitičke stavove prema Makedoniji (nego je više afektivno reagirala), što ju je u konačnici diskreditiralo među saveznicima u NATO-u i Europskoj uniji (Zahariadis, 1996.: 308-309).

U 2005. godini, Matthew Nimetz, UN-ov posebni predstavnik predložio je naziv „Republika Makedonija-Skopje“ u službene svrhe. Grčka nije prihvatila prijedlog, ali ga je okarakterizirala kao „temelj za konstruktivne pregovore“ (Kotsovilis, 2005.: 2-3). Nimetz je iznio novi prijedlog u listopadu 2005. godine - ime „Republika Makedonija“ koristit će zemlje koje su priznale Makedoniju pod tim nazivom, dok će Grčka trebati koristiti „Republika Makedonija – Skopje“, a međunarodne institucije i organizacije „Republika Makedonia“ (latinski naziv). Iako je vlada Republike Makedonije prihvatila prijedlog kao dobar temelj za rješavanje spora, Grčka je odbacila prijedlog kao neprihvatljiv. Prilično je jasno da je ovaj prijedlog bio neprovediv, budući da je u suprotnosti s međunarodnopolitičkom i međunarodnopravnom praksom da se jedna te ista država naziva na različite načine ovisno o kontekstu i komunikaciji s pojedinim drugim međunarodnim akterima tj. državama. Pregovori između Atene i Skopja nastavljeni su 1. studenog 2007. godine, a bilateralni je sastanak održan u siječnju 2008. u Ateni. Iste godine (2008.) Matthew Nimetz je u New Yorku objavio da razgovori nisu uspjeli, te da neće biti napretka bez kompromisa, koji bi vrijedio za obje strane. Iste je godine Grčka uložila veto na makedonski ulazak u NATO na *summitu* ministara vanjskih poslova u Bruxellesu. Međunarodna je zajednica tada

počela inzistirati da se spor riješi na bilateralnoj razini. Na tom NATO-ovom *summitu* u Bukureštu najvažnija odluka za jugoistočnu Europu bio je poziv za članstvo upućen Hrvatskoj i Albaniji, te početak dijaloga za Srbiju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru. A najveći je presedan bila činjenica da Makedonija nije dobila pozivnicu – iako se to očekivalo. To je Makedoniju svrstalo u grupu nedefiniranih zemlja s Ukrajinom i Gruzijom. Taj je slučaj jasno pokazao da MAP (Akcijski plan za članstvo) ne jamči dobivanje poziva za članstvo i konačno priključenje Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora. Makedonija je to protumačila kao potpuno nediplomatski i nepolitički potez – zbog toga je makedonsko izaslanstvo demonstrativno napustilo tu sjednicu. Budući da je članstvo u NATO-u jedan od prioriteta njezine vanjske politike, razočaranje je bilo golemo. Potrebno je naglasiti da ponuda NATO-a Makedoniji za ulazak nije sasvim povučena, već je zamrznuta, a postupci Grčke dobili su oštre kritike te su njihovi potezi protumačeni kao kršenje *Privremenog sporazuma* Ujedinjenih naroda.

Problem imena je trenutačno u stanju mirovanja zbog grčkog financijskog kolapsa. Drugi riječima, Grčka si u sadašnjem trenutku raspada domaćeg gospodarstva i ovisnost o pomoći Bruxellesa (tj. Berlina) ne može „priuštiti“ obnavljanje spora oko imena sa svojim sjevernim susjedom.

7. UN-OV MEĐUNARODNI SUD PRAVDE

U studenome 2008. godine, službeno Skopje je zbog spora uputilo tužbu Međunarodnom sudu pravde u Den Haagu. Prvi krug razgovora održan je 2009. godine. Međunarodna zajednica je potvrdila svoju ranije donesenu odluku da se spor treba rješavati (i riješiti) „na isključivo bilateralnoj razini“. Početkom travnja 2010. godine grčka vlada je predložila ime „Sjeverna Makedonija“, što je makedonski premijer Nikola Gruevski *a priori* odbio. Međunarodne su organizacije tada počele koristiti ime koje su usvojili Ujedinjeni narodi – „Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija“.

Oba se naroda fokusiraju na prošlost kako bi opravdali svoju neizvjesnu sadašnjost, a njihove vlade koriste taj problem da bi odvratile pozornost domaće javnosti od aktualnih, gorućih socijalnih i gospodarskih problema. U širem kontekstu, potrebno je naglasiti kako je zlouporaba daleke prošlosti i fabriciranje povijesti kako bi se opravdala teritorijalna presezanja široko rasprostranjena u suvremenim zemljama jugoistoka Europe (Bideleux i Jeffries, 2007a: 28). Presudom Haaškog suda (donesena s 15 glasova naprama jedan) smatra se da je Grčka, koja se protivila ulasku Makedonije u NATO u travnju 2008. godine, prekršila svoju obvezu da ne blokira ulazak te države u međunarodne organizacije, ukoliko se država navodi pod imenom „Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija“ (FYROM). A odbijena je i grčka optužba i tvrdnja kako taj Sud nije nadležan odlučivati o tom bilateralnom sporu. S druge strane, rad Međunarodnog suda je više simboličkog značaja, jer ne može izreći novčanu kaznu Grčkoj ili je prisiliti da se suzdrži od sličnih poteza u budućnosti. Međutim, to ne znači da je veto koji je Atena nametnula Skopju opravdan. Presuda Međunarodnog suda (iako nije obvezujuća) potencijalan je korak Makedonije prema NATO-u i Europskoj uniji.

8. INAT I PROVOKACIJE

U 2011. godini podignut je 12-metarski kip na glavnom trgu u Skopju koji je prikazivao ratnika na konju tj. Aleksandra Velikog, a sportski je stadion preimenovan te sada nosi ime Aleksandrovog oca Filipa II. Ubrzo nakon toga, imenovanje zračne luke u Skopju u „Aleksandar Veliki“ (ili Makedonski) još jednom je podiglo veliku prašinu. Projekt je kritizirala i sama Europska unija, nazivajući ga „beskorisnim inatom“. U *Izvešću o napretku iz 2011. godine* Europska komisija je pohvalila napredak gospodarskih odnosa Makedonije i Grčke, no jasno je i istaknula da je makedonska strana ugrozila bilateralne pregovore oko imena pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda izgradnjom spomenika Aleksandru Velikom, što je Atena doživjela kao provokaciju (Europska komisija, 2011.: 23).

9. ČLANSTVO U NATO-U I EUROPSKOJ UNIJI

Težnja Makedonije da se pridruži Europskoj uniji i NATO-u pod svojim ustavnim imenom i dalje izaziva kontroverze, budući da je Grčka odbila ratificirati ulazak susjedne zemlje u Uniju i NATO, ukoliko se problem unaprijed ne riješi. No, zbog čega je to toliko kontroverzno? Zbog toga što je uz Sloveniju – koja je držala Hrvatsku u pat poziciji za vrijeme trajanja pristupnih pregovora – to još jedan primjer gdje postojeća članica Europske unije koristi svoj jači pregovarački položaj kako bi rješavala bilateralna pitanja i nametala rješenja koja odgovaraju njenim uskim nacionalnim interesima u okviru pristupanja potencijalne nove članice. Budući da je Republika Hrvatska od 1. srpnja ove godine članica Europske unije, tek sada će se Unija morati pozabaviti pitanjem daljnjeg proširenja i sada će rješavanje ovog spora postati prioritetno pitanje (zbog daljnjeg proširenja na Zapadni Balkan). Europska komisija je u svojem mišljenju (*avis*) o makedonskoj aplikaciji za članstvo u Europskoj uniji pod političkim kriterijima 2005. godine navela i potrebu rješavanja sukoba oko imena s Grčkom kako bi se pokazalo da Makedonija uspješno provodi regionalnu suradnju (Europska komisija, 2005.: 4). U prošlogodišnjem *Izvešću o napretku* Europska komisija je istaknula potrebu daljnje bilateralne suradnje kako bi se pod okriljem Ujedinjenih naroda pronašlo kompromisno rješenje oko naziva zemlje koje opterećuje makedonski put prema europskim integracijama i onemogućava daljnji napredak u tom procesu (Europska komisija, 2012.: 19). Općenito gledano, utjecaj Europske komisije i europske politike za proširenje je do sada imao promjenjive i nejednake uspjehe u stabilizaciji Zapadnog Balkana, tj. Jugoistočne Europe (Jano, 2008.). S druge strane, operacija Europske unije u Makedoniji smatra se jednim od najuspješnijih primjera upravljanja krizom od strane Europske unije (Schneckener, 2002.). Iako istraživanja pokazuju visoku stopu podrške Makedonaca za euroatlantske integracije, zbog neriješenih sporova s Grčkom (ime) i Bugarskom (makedonski jezik) podrška konstantno opada. Unija bi se stoga aktivno trebala uključiti u rješavanje spora s Grčkom i Makedonijom, ukoliko je njen istinski interes integracija Zapadnog Balkana u zajednicu. Europska unija je na neki način i obavezna izvršiti pritisak

na dvije države, jer bez pritiska Unije postoji bojazan da bi se ovakvo stanje moglo održati još dugi niz godina.

10. TURSKA POTPORA MAKEDONIJI

Iako proširenje članstva nije bilo na dnevnom redu posljednjeg *summita* NATO-a u svibnju 2012. godine, Turska je postavila to pitanje tijekom neslužbenog sastanka, zbog Makedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Gruzije – ali s posebnim naglaskom na Makedoniju. U Turskoj prevladava mišljenje da je zahtjev Makedonije za članstvom vrlo opravdan i predstavlja doprinos miru i stabilnosti na Balkanu. Osim Turske, Makedonija uživa snažnu potporu Velike Britanije, Norveške, Hrvatske i Slovenije. S druge strane, nova turska vanjska politika stavlja naglasak na jaku prisutnost u svim zemljama bivšeg Osmanskog Carstva, pa tako i na Makedoniju. No, suprotno mišljenjima, Turska se ne miješa u spor vezan uz ime. Također treba istaknuti da Turska svoje ključne partnere nalazi u većinski muslimanskim državama: Bosni i Hercegovini, Albaniji i Kosovu.⁸ Turska je jedina zemlja koja priznaje Makedoniju pod njenim ustavnim imenom (Republika Makedonija), dok pak ni Grčka ni Bugarska službeno ne priznaju postojanje samostalnog makedonskog naroda, jezika i kulture, kako je i prije spomenuto (Stefanova, 2003.: 172).

11. SIGURNOSNI ASPEKT SPORA

Zbog raspada Jugoslavije i zbog neriješenih etničkih i teritorijalnih sporova, nečinkovitih državnih institucija i slabog snalaženja poduzeća u novim, tržišnim uvjetima, dijelovi nacionalnih gospodarstava Bosne i Hercegovine, Albanije, Crne Gore, Srbije, Kosova i Makedonije prožeti su organiziranim kriminalom, krijumčarenjem ljudi, narkotika, alkohola i duhanskih proizvoda, a najviše korupcijom (Bideleux i Jeffries, 2007a: 551). Izuzmemo li Bosnu i Hercegovinu, od svih novonastalih država početkom 1990-ih godina, Makedonija je imala najmanje šanse za „preživljavanje“ (Kenney, 2006.: 72). Četvrtinu stanovnika Makedonije čine Albanci, po nekim izvorima čak i trećinu (Kenney, 2006.: 72, Stefanova, 2003.: 172). Sigurnosna osjetljivost Makedonije leži u mogućnosti izbijanja građanskog rata i dezintegracije s teškim posljedicama za cijelu regiju (Higashino, 2004.: 359). Prvih pet godina makedonske neovisnosti bilo je obilježeno prijetnjama sa svih strana (Srbija, Albanija, Grčka), a posebice je bila problematična grčka potpora Miloševićevom režimu koju je, međutim, socijaldemokratski predsjednik Kiro Gligorov svojom umjerenom politikom do 1996. godine uspio donekle prevladati (Phillips, 2004.: 162). Sukob albanskih separatista i makedonskih oružanih snaga 2001. godine negativno se odrazio i na

⁸ U trenutku pisanja ovog članka nisu još bili poznati podaci iz popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini u listopadu 2013. godine, no ravnajući se podacima *CIA World Factbooka* (2013.), polazim od toga da u toj zemlji živi oko 40 posto muslimanskog stanovništva te stoga ta vjerska skupina čini relativnu većinu u ukupnom stanovništvu.

Grčku zbog toga što bitne trgovačke, ali i turističke rute, idu upravo preko makedonskog teritorija (Phillips, 2004.: 182).

Kada se radi o sigurnosnom aspektu, važno je napomenuti da je on donio val eskalacija nasilja i u jednoj i u drugoj državi. Međutim, u Grčkoj najviše prijetnje sigurnosti zasigurno donosi neonacistička stranka Zlatna zora koja ima dugu povijest krvavog obračuna s imigrantima (najviše s makedonskima). No, spor nije baziran na striktno nacionalističko-ideološkim razlikama. Radi se, naime, o grčkom inzistiranju i vrlo „uskom“ shvaćanju nacionalnih interesa i nemogućnosti Makedonaca da grade svoj nacionalni identitet na suvremenosti, a ne na prošlosti – primjerice likom i djelom Aleksandra Velikog. Izraženi neonacionalizam nije primarna prijetnja sigurnosti na Balkanu, jer osim što su nekolicina država punopravne članice NATO-a, glavne su prijetnje organizirani kriminal, trgovina ljudima, organima, narkoticima, terorizam i slično – a ne nacionalizam. Ovaj spor donosi i probleme na unutarnjopolitičkoj sceni – naime, spor destabilizira Makedoniju, koja je osjetljiva zbog Kosova i zapadnog dijela zemlje u kojem živi većinsko albansko stanovništvo. Osim što je potrebna bolja suradnja dviju država zbog borbe protiv organiziranog kriminala, potrebna je i zbog zaštite cijele Europske unije od sigurnosnih izazova s Istoka. Grčka svojim inzistiranjem na promjeni makedonskog imena ne pridonosi stabilizaciji i eurointegraciji Balkana, već sasvim suprotno – odmaže. Ukoliko će Grčka još duže vrijeme ustrajati na tome, a vjerojatno hoće, moći će se zaključiti da je Grčka od početka potkopavala makedonsku neovisnost.

Sigurnosna prijetnja opstojnosti makedonske države i njenoj teritorijalnoj cjelovitosti dolazi i od strane političkog projekta „Velike Albanije“, tj. ujedinjenja svih većinski albanskih krajeva (južna i jugoistočna Crna Gora, Kosovo i zapadna i sjeverozapadna Makedonija) s Albanijom (Bideleux i Jeffries, 2007.b: 24). Ne treba zaboraviti da je makedonsko pitanje jedan od razloga NATO-ove intervencije na Kosovu 1999. godine, sprečavanje prelijevanja sukoba na Makedoniju i uvlačenje Bugarske i Grčke u regionalni konflikt, kao što je shvatljivo iz Clintonovog govora uoči početka operacije „Saveznička sila“ (*Allied Force*) (Roudometof, 2002.: 1-2). Nakon što je NATO zaustavio građanski rat između albanskih ultranacionalista i makedonske vojske, Europska unija preuzima misiju održavanja mira 2003. godine u Makedoniji (Bideleux i Jeffries, 2007b: 389). Međutim, transferiranje sigurnosnih ovlasti s NATO-a na Europsku uniju bilo je otežano zbog zategnutih grčko-turskih odnosa (Phillips, 2004.: 181). Krhka sigurnost Makedonije ovisi o prisutnosti NATO-a na Kosovu i američkom pritisku na Albaniju i kosovske i makedonske Albance. No, strateška važnost Makedonije i Kosova za cijeli poluotok ogleda se u tri ključne stvari – transport, nadzor migracija i rudna bogatstva.

12. MEĐUNARODNA ZAJEDNICA

Početak 2012. godine nastojanja međunarodne zajednice da se riješi spor intenzivirala su se i konačno je odbačena ideja da će se spor ikada riješiti na bilateralnoj razini. Glavni tajnik UN-a, Ban Ki-Moon naglasio je da će se Ujedinjeni narodi anga-

žirati u rješavanju spora, ali je rekao da se obje strane moraju potruditi i pokazati predanost u traženju prihvatljivog rješenja pozitivnim djelovanjem i javnim nastupima. Makedonija je s druge strane pozvala Ban Ki-Moona da izvrši pritisak na Grčku da ispoštuje *Privremeni sporazum* iz 1995. godine kojim su formalizirani bilateralni odnosi između dvije zemlje i da se poštuje presudu Međunarodnog suda u Haagu kojom je utvrđeno da je blokiranje makedonskog ulaska u NATO protuzakonito. U sklopu rješavanja spora, donesen je plan daljnjih sastanaka za rješenje pitanja imena. Plan je uključivao sastanke predstavnika i dužnosnika dviju država, potpisivanje deklaracije o suradnji, uspostavu zajedničkog obrazovno-povijesnog odbora, zajednički kontaktni centar ministarstava unutarnjih poslova i otvaranje novog graničnog prijelaza u blizini Dorjana. Primarno je pitanje pod kojim će privremenim imenom Makedonija pristupiti međunarodnim organizacijama nakon pregovora. Makedonija je predstavila tri scenarija za rješavanje problema: da zatraži članstvo u UN-u pod svojim ustavnim imenom, da otvori novi slučaj pred Međunarodnim sudom pravde i da odbaci privremeni sporazum. Iako u kriznoj financijskoj situaciji, ali uzevši u obzir njezinu međunarodnu pozicioniranost, Atena je pokušala biti korak ispred Skopja, te je pokušala zaustaviti svaku inicijativu UN-a, objašnjavajući kako spor oko imena ima implikacije na sigurnost i kao takav ne može biti razmatran u Općoj skupštini. No, danas je prošlo više od polovine 2013. godine i još uvijek nije nađeno nikakvo prihvatljivo rješenje, a nade u skoro rješavanje spora svakim su danom sve slabije i slabije.

13. GRČKA VLADA

Grčka je gospodarska i financijska kriza njene građane okrenula protiv Europske unije i naravno protiv eurozone. Europska je unija u više navrata jasno pokazala da nema želju baviti se bilateralnim sporom svoje članice kojoj je već isplatila više (novčanih) trasa za spas države. Jer, osim što opstruira makedonski put k euroatlantskim integracijama, Grčka opstruira i napredak Albanije i čitavog proširenja (pa time i financijske pomoći), koja se reverzibilno njoj samoj vraća. Grčka vlada, koja je izabrana nakon ponovljenih parlamentarnih izbora u lipnju 2012. godine, nakon što svibanjski izbori nisu donijeli jasnog pobjednika niti omogućili sastavljanje jasne parlamentarne većine, pod teškim je pritiskom svakodnevnih, često nasilnih, uličnih prosvjednika sindikata, studenata i običnih građana. Uz stalnu prijetnju mogućim apsolutnim bankrotom i napuštanjem eurozone, ali i mogućnostima socijalnih nemira i eskalacije nereda na ulicama Atene i drugih velikih gradova, vlada Antonisa Samarasa (Nova Demokracija) suočava se i s krhkoću svoje većine u parlamentu i prijetnjama krajnje ljevice (Syriza) i krajnje desnice (Zlatna zora) koje traže radikalna rješenja. U takvoj situaciji perspektiva za nalaženje kompromisa i dogovora za spor Atene i Skopja je slaba. Dužnička kriza i obuzdavanje javnih troškova definitivni su i jedini prioritet Samarasovog kabineta i nakon godinu dana vladavine te se stoga teško može očekivati poboljšanje odnosa sa sjevernim susjedima. Kada znamo da je u posljednje vrijeme dovedena u opstojnost grčkog nacionalnog gospodarstva, a

bankrot i napuštanje eurozone postaju sasvim realne opcije (Featherstone, 2011.), manevarski prostor u vanjskoj politici, pa tako i u politici prema susjedima, bitno je sužen. Također, uzevši u obzir „uzavrelost“ društvene i političke atmosfere u Grčkoj, teško je očekivati da će Samaras biti taj koji bi odustao od dosadašnje tvrde grčke pozicije da je makedonsko ime „isključivo grčko“. Međusobne optužbe za „popuštanje“ prema Makedoniji često su političko oružje u grčkim stranačkim obračunima između socijaldemokrata (PASOK) i konzervativaca (Nova demokracija, *Néa Dimokratía*)⁹ (Roudometof, 2002.: 36-37).

14. PITANJE IDENTITETA ZA MAKEDONCE

Nakon što je zamrznuta pozivnica za članstvo Makedoniji, članice Sjevernoatlantskog saveza su se složile da je „međusobno prihvatljivo rješenje pitanja imena, postignuto unutar okvira UN-a“ ipak preduvjet za članstvo Makedonije. No Makedonci se ne slažu s time. Novi uvjet podrazumijeva da je jedini put naprijed za Makedoniju negiranje vlastitog identiteta – a to je, naravno Makedoncima neprihvatljivo. Korištenje imena „Makedonija“ je primarna dimenzija političkog i identitetskog izražavanja za makedonske nacionaliste (Craven, 1995.: 199-200). Pojedini analitičari ovaj bilateralni spor objašnjavaju kao zaobilazni put za Grčku da pokaže da ima problem s postojanjem makedonskog naroda i Makedonije kao države. Makedonci s duge strane kažu kako se bilo kojim drugim imenom osim imena „Republika Makedonija“ negira pravo nacije na identitet, odnosno pravo na nacionalno samoodređenje kako se ono shvaća od Wilsonovih 14 točaka pa sve do danas.

15. ZAKLJUČAK

Moglo bi se zaključiti da su u ovom sporu koji traje više od dva desetljeća obje strane na neki način u krivu – Grčka zbog inzistiranja na svojim razlozima i zahtjevima (promjena imena) i Makedonija koja to *a priori* odbija (zadržavanje starog imena). Iako nitko nije u pravu, ili su pak obje strane u pravu, jedno je jasno – Grčka bi u ovom sporu trebala popustiti. Postoje mnogo važniji razlozi zbog kojih je bitno da se spor što prije riješi – ne samo na lokalnoj razini (bilateralnoj) nego i na globalnoj (međunarodnoj) razini. U svakom bi slučaju Europska unija trebala odlučiti je li za nju važno da dobije dodatnu članicu zbog jačanja Unije ili će se prikloniti bilo kojoj od sukobljenih strana. Iz perspektive financijskog sloma Grčke, Europa se čini prilično umorna (financijski, društveno) i prilično neodlučna o daljnjem spašavanju Grčke. Treba naglasiti da je Europska unija, a posebice Njemačka, umorna od proširenja, a postoje i naznake da će nakon ovogodišnjeg pristupanja Republike Hrvatske doći do određenog zastoja u daljnjem proširenju. Takvo raspoloženje ne ide na ruku ni Makedoniji ni rješavanju spora oko imena. Kao što povijesne činjenice pokazuju,

⁹ Ovo ime doslovno znači „Nova Republika“.

Makedonija nikada nije bila dio antičke Grčke, a Titove težnje za sjedinjenom Makedonijom tijekom građanskog rata bile su samo ekspanzionističke kako bi Jugoslavija dobila izlaz na Egejsko more (a i da u korijenu sreže velikosrpske pretenzije). Očito je zbog čega je Grčka uskratila Makedoniji članstvo u NATO-u – NATO je obrambeni savez u kojem sve članice saveza moraju imati dobre bilateralne odnose.¹⁰ Budući da je Grčka bila najveći investitor u Makedoniji do sada, a s financijskom krizom u Grčkoj to zasigurno više neće biti, izgleda da će pitanje imena ostati Pandorina kutija. Problem manjina u Grčkoj je također velika prepreka da bi se riješio problem – tako se doseljenici iz BJRM i dalje zovu Makedonci što je opet velik i neriješen problem. Ili možda nerješiv. Kako će se oni zvati i ukoliko se promjeni ime? Treba naglasiti da dobrosusjedski odnosi nisu isti kao i međusobno prihvatljivo rješenje. Povijesna i kulturna baština nije ekskluzivno pravo jedne države, nego čovječanstva u cjelini i stoga se čini da je ovaj spor u konačnici nepotreban. Međunarodne organizacije trebaju rušiti granice, a ne graditi nove. Stoga je njihova uloga u sporu na neki način krucijalna. Zbog neriješenog pitanja s Makedonijom, Grčka također neizravno opstruira razvoj Albanije i proširenje Unije. Zbog toga bi Unija trebala imati čvršće stavove prema ovom problemu, jer je rješenje tog problema njezin izravni interes. Treba se nadati da će premijer Nikola Gruevski u svojem trećem mandatu imati dovoljno političke volje i snage da učini nešto s euroatlantskom perspektivom za Makedoniju – to što nije učinjeno posljednjih šest godina. Ako se ništa ne učini postoji velika šansa za ponovnom balkanizacijom Makedonije, što bi pak moglo dovesti i do balkanizacije Europske unije.

LITERATURA

- Bideleux, Robert - Ian Jeffries (2007a) *A History of Eastern Europe: Crisis and Change*. 2. izdanje. London i New York: Routledge.
- Bideleux, Robert - Ian Jeffries (2007b) *The Balkans: A Post-Communist History*.
- CIA World Factbook (2013.) "Bosnia and Herzegovina". Dostupno na URL <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bk.html>
- Cowan, Jane K. - K. S. Brown (2000.) "Introduction: Macedonian Inflections". U: Cowan, Jane K. (ur.): *Macedonia: The Politics of Identity and Difference*. London i Sterling, VA: Pluto Press.
- Craven, Matthew C. R. (1995.) "What's in a Name? The Former Yugoslav Republic of Macedonia and Issues of Statehood" *Australian Year Book of International Law* 16(1): 199-239.

¹⁰ Premda ne treba zaboraviti da su Amerikanci „natjerali“ Grčku i Tursku da izgube svoje odnose kada su ušli u NATO, no napetosti između saveznika u Ateni i Ankari i dalje postoje.

- Demertzis, Nicolas - Stylianos Papathanassopoulos - Antonis Armenakis (1999.) "Media and Nationalism: The Macedonian Question" *The Harvard International Journal of Press/Politics* 4(3): 26-50.
- Europska komisija (2012.) "The Former Yugoslav Republic of Macedonia 2012 Progress Report". Dostupno na URL http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/mk_rapport_2012_en.pdf
- Europska komisija (2011.) "The Former Yugoslav Republic of Macedonia 2011 Progress Report". Dostupno na URL http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf
- Europska komisija (2005.) "Commission Opinion on the application from the former Yugoslav Republic of Macedonia for membership of the European Union". Dostupno na URL <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0562:FIN:EN:PDF>
- Featherstone, Kevin (2011.) "The Greek Sovereign Debt Crisis and EMU: A Failing State in a Skewed Regime" *Journal of Common Market Studies* 49(2): 193-217.
- Higashino, Atskuko (2004.) "For the Sake of 'Peace and Security'?: The Role of Security in the European Union Enlargement Eastwards" *Cooperation and Conflict* 39(4): 347-368.
- Jano, Dorian (2008.) "From 'Balkanization' to 'Europeanization': The Stages of Western Balkans Complex Transformations" *L'Europe en formation*. 349-350(3-4): 55-69.
- Jones, Martin - Rhys Jones - Michael Woods (2004.) *An Introduction to Political Geography: Space, Place and Politics*. London i New York: Routledge.
- Karakasidou, Anastasia N. (1997.) *Fields of Wheat, Hills of Blood: Passages to Nationhood in Greek Macedonia, 1870-1990*. Chicago i London: The University of Chicago Press.
- Kenney, Pdraig (2006.) *The Burdens of Freedom: Eastern Europe since 1989*. Black Point, NS i London: Fernwood Publishing i Zed Books.
- Kofos, Evangelos (2010). "Documenting the Greek-Macedonian Name Controversy" *Südosteuropa* 58(1): 413-435.
- Kontogiorgi, Elisabeth (2006.) *Population Exchange in Greek Macedonia: The Rural Settlement of Refugees 1922-1930*. Oxford: Oxford University Press.
- Kotsovilis, Spyridon (2005.) "Exploring the Sources of Greek Foreign Policy Towards the Former Yugoslav Republic of Macedonia" *2nd PhD Symposium on Modern Greece*, 10. lipnja 2005., The Hellenic Observatory, London School of Economics and Political Science.
- Phillips, John (2004.) *Macedonia: Warlords and Rebels in the Balkans*. London: I. B. Tauris.
- Rothschild, Joseph - Nancy M. Wingfield (2000.) *Return to Diversity A Political History of East Central Europe since World War II*. New York i Oxford: Oxford University Press.

- Roudometof, Victor (2002.) *Collective Memory, National Identity, and Ethnic Conflict: Greece, Bulgaria, and the Macedonian Question*. Westport, CT: Praeger Publishers.
- Schneckener, Ulrich (2002.) "Developing and Applying EU Crisis Management: Test Case Macedonia" *European Centre for Minority Issues Working Paper No. 14*, siječanj.
- Stefanova, Radoslava (2003.) "New Security Challenges in the Balkans" *Security Dialogue* 34(2): 169-182.
- Zahariadis, Nikolaos (1996.) "Greek Policy Towards the Former Yugoslav Republic of Macedonia, 1991-1995" *Journal of Modern Greek Studies* 14(2): 303-327.
- Zahariadis, Nikolaos (1994.) "Nationalism and Small State Foreign Policy: The Greek Response to the Macedonian Issue" *Political Science Quarterly* 109(4): 647-668.

NOMEN EST OMEN: “ETERNAL” DISPUTE BETWEEN GREECE AND MACEDONIA

Iva Kornfein

Summary

While Greece faces a complete financial collapse, it still has the strength to lead a dispute with Macedonia over state's name. Although the International Court of Justice has condemned Greece on 5th of December 2011 for blocking Macedonia's accession to NATO, it appears that neither Macedonia is trying to diplomatically resolve that dispute. For example, in mid-2011 at the main square in Skopje, Macedonians have placed a 12-meter statue of Alexander the Great, and the airport in Skopje was also renamed Alexander the Great which for obvious reasons exacerbated the Greeks. Although independent Macedonia has been recognized under this constitutional name, Greece has anyway put a veto on its European integration because Macedonia did not want (and still refuses) to change the state's name. However, considering that Greece, with Spain and Portugal, is one of the weakest links in the European Union and that the European Union has plans to integrate Western Balkans, it remains to be seen whether Greece will be able to continue insisting on alternation of the Macedonian name, and if so will it ever happen? Almost two years after the verdict of International Court of Justice, there is still no solution in sight.

Key words: Dispute between Greece and Macedonia, problem of official state name, International Court of Justice, European integration

